

DOETINCHEM EN

ONTWIKKELINGS SAMENWERKING

Jaarverslag 2013

Stedenband Doetinchem La Libertad

Stedenband Doetinchem - La Libertad werkt aan 4 Millenniumdoelen

Maaltijdvoorziening
arme ouderen

Alle kinderen naar
de basisschool

Verbetering water & sanitatie
Huizenbouw

Stimulering lokale economie
Aanleg verbindingsweg
Opstarten beroepscursussen

Inhoud

Voorwoord	2
Organisatie	3
Activiteiten in Doetinchem	4
Projecten in La Libertad	9
Alle kinderen naar school	9
Ontwikkeling beroepsopleiding in La Libertad	11
Trazabilidad	12
Ontwikkeling toerisme in La Libertad	13
Microkredietprogramma	15
Woningbouw	16
Boerenmarkt in La Libertad	17
Schoon water voor La Libertad	18
Asilo Ancianos	22
Lijst van afkortingen	23
Jaarrekening DOS 2013	24
Resultaat en financiële positie	24
Balans per 31 december	24
Overzicht B A T E N en L A S T E N	25
Toelichting op het overzicht baten en lasten	26

Voorwoord

2013 was een dynamisch jaar voor de stichting Doetinchem en Ontwikkelingssamenwerking (DOS). Zowel wat betreft de activiteiten in Doetinchem als de voortgang van projecten in La Libertad is veel gebeurd en tot stand gekomen.

Het werken met een aantal Doetinchemse scholen heeft geleid tot plezierige acties en meer bekendheid. De aanwezigheid van DOS bij diverse publieksactiviteiten, zoals het stadsfeest, heeft de zichtbaarheid van de stedenband tussen Doetinchem en La Libertad behoorlijk vergroot. De lobby voor financiële middelen om de woningbouw in La Libertad nog eenmaal een flinke injectie te geven, heeft het gewenste resultaat gehad. In het hoofdstuk Activiteiten in Doetinchem leest u hier meer over.

Vermeldenswaard is de bestuurlijke missie in april. Namens de gemeente Doetinchem bracht burgemeester Herman Kaiser een bezoek aan La Libertad, vergezeld door Justin Walker, ambtenaar kabinetszaken, en Jan Smit en Jeroen Helder, bestuursleden van DOS. Het heeft aan beide kanten van de oceaan veel indruk gemaakt. Als portefeuillehouder internationale betrekkingen was de burgemeester nauw betrokken bij La Libertad. Bij zijn vertrek naar Arnhem heeft hij twee forse donaties voor projecten in La Libertad achtergelaten.

Projecten in La Libertad die al enige tijd in de onderzoeksfase zaten, zijn in 2013 in uitvoering gegaan. Het betreft het microkredietprogramma, trazabilidad, de oprichting van een boerenmarkt en de ontwikkeling van het toerisme. Deze projecten vallen alle onder het Caminando Juntosprogramma, dat Doetinchem samen met andere stedenbanden tussen Nederland en Nicaragua uitvoert. Het Landelijk Beraad Stedenbanden Nederland-Nicaragua (LBSNN) voert hiervoor namens Doetinchem de monitoring uit. Via Hivos ontvangen we een verdubbeling van de door DOS geworven fondsen. Eind 2015 moeten alle projecten die via dit programma lopen, afgerond zijn.

Eind 2013 waren nog enkele projecten in onderzoek: een voortzetting van het woningbouwprogramma via Caminando Juntos, waarvoor een businessplan ontwikkeld wordt; de aanpassing van de beroepsopleiding met kortere cursussen in overleg met de nationale en lokale overheid in Nicaragua; de vastlegging van de financiële bijdragen en verantwoordelijkheden van de diverse actoren voor de start van de bouw van het asilo ancianos, een onderkomen voor arme ouderen.

Halverwege het jaar is Joost van Eekhout na zeven jaar gestopt als voorzitter. Zijn enthousiasme en kritische instelling waren waardevol. Hij was geen bestuurder op afstand, maar bereid de handen uit de mouwen te steken als dat nodig was. Hij gaat de analen in als initiator van het omvangrijke project Schoon water voor La Libertad. DOS is er snel in geslaagd een opvolger te vinden in de persoon van Ted van Vilsteren, sectordirecteur op het Graafschap College.

Ook was er een wisseling bij de functie van penningmeester. Josée Fenneman nam de plaats in van Jos Leeters. Jos blijft wel gewoon lid van het bestuur. Elleke Stapelbroek kwam het bestuur versterken met als speciale taak de PR.

Ook in 2013 hebben veel vrijwilligers en instanties medewerking verleend om het werk van de stedenband gaande te houden. Hartelijk dank daarvoor!

Wij wensen u veel plezier bij het lezen van dit jaarverslag.

Namens het bestuur van DOS,
Ted van Vilsteren, voorzitter

Organisatie

De stichting Doetinchem en Ontwikkelingssamenwerking (DOS) is een vrijwilligersorganisatie die, samen met zoveel mogelijk partners uit het maatschappelijk middenveld van Doetinchem, invulling geeft aan de stedenband met La Libertad. Sinds 1992 zijn vele kleine en grotere projecten gerealiseerd.

DOS is in 1990 opgericht op initiatief van de gemeenteraad van Doetinchem, met als doel een stedenbandrelatie aan te gaan met een stad in een ontwikkelingsland. Dat is La Libertad in Nicaragua geworden.

In 2007 heeft Doetinchem zich aangesloten bij het programma Caminando Juntos van het Landelijke Beraad Stedenbanden Nederland-Nicaragua (LBSNN) en Hivos. Sindsdien staat het werken aan de millenniumdoelen centraal. DOS ondersteunt La Libertad op het niveau van onderwijs, water en sanitatie, huisbouw en bevordering van de lokale economie. Daarnaast steunen we kleinschalige sociale projecten.

Stichting Doetinchem en Ontwikkelingssamenwerking (DOS)

Wilhelminastraat 77

7001 GV Doetinchem

0314 332 995

secretariaat@dos-doetinchem.nl

www.dos-doetinchem.nl

www.facebook.com/doetinchem.enontwikkelingssamenwerking

Bestuur

Joost van Eekhout (voorzitter tot 1 juli 2013)

Ted van Vilsteren (voorzitter vanaf 1 september 2013)

Anneke van der Haar-van der Hoeven (secretaris)

Jos Leeters (penningmeester tot 1 mei 2013)

Josée Fenneman (penningmeester vanaf 1 mei 2013)

Pieter Koning (namens de gemeenteraad)

Mart Hopmans (onderwijs)

Jan Smit (bedrijfsleven)

Jeroen Helder (water)

Vera Buddingh (beroepsonderwijs)

Elleke Stapelbroek (PR vanaf 1 maart 2013)

Comité van Aanbeveling

Herman Kaiser (burgemeester van Doetinchem tot juli 2013)

Sarien Shkolnik-Oostwouder (raad van bestuur Graafschap College)

Dick Chargois (bedrijfsleven)

Henny van der Kracht (directeur IJsselkring)

Financiële handelingen namens DOS

NL 19 RABO 0384 3788 97

Dirk Stouten

Kamer van Koophandel

41051015

Activiteiten in Doetinchem

Presentaties

Op 18 maart hield DOS een voorlichtingsavond op het stadhuis. De directeur van het LBSNN, Ronald van der Hijden, sprak over de samenwerking van de stedenbanden Nederland-Nicaragua in de komende jaren. Ellen Bollen en Arie Koster van waterschap Rijn en IJssel informeerden over hun recente bezoek voor het programma Schoon water in La Libertad.

Op 11 december was er een tweede informatieavond met een algemeen overzicht van de stand van zaken van de stedenbandprojecten. Tevens werden de plannen voor fondswervende en voorlichtingsactiviteiten voor 2014 bekendgemaakt. Op deze avond hebben we officieel afscheid genomen van Joost van Eekhout als voorzitter.

Samenwerking met scholen

Op 4 maart werkten leerlingen van de **Iselinge Hogeschool** aan educatief materiaal dat kan worden gebruikt in La Libertad. Dit alles onder bezielende leiding van Marieke Ubbink en Berieke Knüfkens. Zij zijn in 2008 zelf met een uitwisselingsprogramma naar La Libertad geweest en kennen dus de tekorten op de scholen. Een dag met verrassende resultaten voor alle partijen.

Het **Rietveld Lyceum** deed ook dit jaar weer een beroep op DOS om lessen te verzorgen in het kader van de **antiracismedag** op 21 maart. Het enthousiasme van de leerlingen geeft deze lessen een extra dimensie.

Op 30 april 2013 organiseerde DOS een **Duckrace** in samenwerking met vijf studenten van de opleiding Sociaal-Cultureel Werk van het **Graafschap College**, locatie **Mijn School**. Deze actie heeft €3.334 opgebracht voor Schoon Water in La Libertad.

Drieduizend badeendjes gingen met elkaar de strijd aan op de Oude IJssel bij De Bleek tijdens onze laatste Koninginnedag. Om 12.30 uur werden de eendjes te water gelaten via de shovel van Van Haeren. De aftrap werd gedaan door Rogier Meijer van De Graafschap en het geheel werd opgeluisterd met muziek van Sargsyan productions: 'Als wereldburgers halen wij het beste uit iedere cultuur naar boven'. Sargsyan Productions verbindt verschillende culturen in de muziek. Dankzij de hulp van medewerkers van waterschap Rijn en IJssel bereikten de eendjes de eindstreep. Burgemeester Kaiser maakte de winnende eendennummers bekend. Als eerste kwam het badeendje van Inge Schrijver-Eggink over de finish. Zij is de gelukkige winnaar van de scooter die Armando Muis van La Souris haar op zaterdag 18 mei overhandigde.

Leerlingen van **basisschool De Mate** hebben een **Nicaraguaanse muurschildering** gemaakt. Dat gebeurde onder leiding van schilderes Katy Centeno Escot. Katy is afkomstig uit Estelí in Nicaragua waar zij werkt bij de stichting Funarte. Zij maakte een ontwerp aan de hand van schetsen van de leerlingen. Op 1 november hebben burgemeester Van de Vondervoort en leerlingen van de school het kunstwerk onthuld. Zij kregen voorafgaande aan de week lessen van DOS-vrijwilliger Lipkje Stolk en van kinderboekenschrijver Gerard Sonnemans. Gedurende twee weken konden ze gebruikmaken van een mobiel **inleefatelier** dat het LBSNN gratis ter beschikking stelt.

De hele maand november stonden de lessen op basisschool De Mate in het teken van Nicaragua.

Leerlingen van groep 7/8 ontvingen € 5 voor een **microkrediet**. Een maand lang hebben ze een 'bedrijfje' gerund, incl. de boekhouding. Op 29 november hielden zij een markt waar de producten te koop werden aangeboden. De groep heeft het kredietbedrag weten te verviervoudigen, een geweldige prestatie! Aan de penningmeester van DOS hebben ze € 608,87 overhandigd.

Tijdens de **kerstviering** van de school speelde La Libertad een rol in het kerstspel. De collecte bij de viering bracht ook nog eens € 182,22 op.

Ook op de locatie Holterweg van het **Ludger College** verscheen begin november een mooie muurschildering. Leerlingen van de tweede klas maakten tijdens de lesuren beeldende vorming onder leiding van Katy Centeno Escot een grote **muurschildering** in de nieuwe vleugel met als thema **Vrije expressie**. Op 8 november 2013 is de muurschildering onthuld tijdens de grote pauze.

Loten verkopen voor de Duckrace op Koninginnedag. Dat was een van de mogelijkheden voor de maatschappelijke stage van de tweede-klasleerlingen van het **Metzo College**. Op 25 en 26 april trokken ruim 60 leerlingen Doetinchem in met een stapeltje loten. Tevoren kregen ze een presentatie en film over het leven in Nicaragua. Zo leverden ook zij een bijdrage aan 'Schoon water voor La Libertad'.

100 studenten van de opleiding **Marketing en Communicatie / Junior accountmanager** van het **Graafschap College** hebben gedurende twee weken vanuit het 'callcenter' op stadion De Vijverberg promotiewerkzaamheden voor onze stedenband met La Libertad verricht. Zij hebben met deze belactie meer dan 1000 bedrijven aangemoedigd een of meer balsahouten vogeltjes te bestellen, bijvoorbeeld als kerstattentie. 750 vogeltjes kregen een nieuwe eigenaar. Daarmee hebben de studenten voor de projecten die Doetinchem in onze partnerstad ondersteunt, € 3750 binnengehaald.

Publieksmanifestaties

De stedenband was in 2013 vaak te zien tijdens publieksmanifestaties.

De **Duckrace** met studenten van het Graafschap College, afd. Mijn School op 30 april is al genoemd.

Op 31 augustus vond de **opening van het Amphionpark** met Floriadetuin plaats. Ook DOS was met een kraam bij deze opening betrokken. Een installatie van 300 kleurrijke Nicaraguaanse vogeltjes die bewogen in de wind, hebben die dag het park opgeluisterd. Aan het eind van de dag waren praktisch alle vogeltjes verkocht.

De **Gruitpoort** heeft ook dit jaar 15 cursisten bereid gevonden om werk ter beschikking te stellen voor een **kunstveiling** ten behoeve van het onderwijs in La Libertad.

De veiling vond plaats op de Park Parade tijdens het stadsfeest. Er was veel belangstelling, de werken stonden mooi opgesteld in een tent. De veiling zelf onder leiding van wethouder Jan Bart Wilschut was een attractie. Veel mensen kwamen van tevoren een kijkje nemen. Alle kunstwerken hebben een nieuwe eigenaar gekregen. De veiling heeft € 1.256 opgebracht.

Evenals de voorgaande jaren was DOS present bij de **multiculturele ontmoeting** op het Metzo College op 29 september, georganiseerd door de stichting Ontmoetinchem.

De **vrijwilligersmarkt van IJsselkring** was dit jaar op 9 november in Amphion. De middag werd goed bezocht. DOS was er met een kraam.

Op 21 december deden twee vrijwilligers van DOS mee aan een kerstspel in de stad. Zij beeldden het thema 'verandering' uit, een van de thema's van het spektakel **Kerst-op-de-markt**.

Bestuurlijk werkbezoek aan La Libertad 5 – 14 april

Burgemeester Kaiser bezocht de partnerstad van Doetinchem van 7 tot 10 april. Hij werd vergezeld door Justin Walker, ambtenaar kabinetszaken, en Jan Smit en Jeroen Helder, beiden bestuurslid van de stichting DOS.

Het bezoek aan La Libertad was een belangrijk onderdeel van het bestuurlijk werkbezoek van Nederlandse steden aan de Nicaraguaanse partnergemeenten. Eenmaal per twee jaar organiseert de landelijke koepel van stedenbanden Nederland-Nicaragua een dergelijk werkbezoek. In 2005 was het de laatste keer dat een Doetinchemse burgemeester La Libertad bezocht.

Het bezoek stond in het teken van de transitie van de samenwerking van hulp naar gelijkwaardig partnerschap. Het accent lag op onderwijs, economische projecten en watermanagement. Gesprekken zijn gevoerd met het gemeentebestuur, vertegenwoordigers van de stedenbandorganisatie en het bedrijfsleven. De burgers van La Libertad hebben het bezoek zeer op prijs gesteld.

Tijdens een buitengewone raadsvergadering in La Libertad is burgemeester H.J. Kaiser benoemd tot 'Niño de La Libertad' (zoon van La Libertad). De daarbij behorende erepenning, de gouden sleutel, kreeg hij omgehangen als teken van de vriendschap tussen Doetinchem en La Libertad.

Afscheid burgemeester H. J. Kaiser 30 augustus

Op 30 augustus 2013 heeft burgemeester Herman Kaiser afscheid genomen van Doetinchem en zijn inwoners. Als cadeau voor zijn afscheidsreceptie ter gelegenheid van zijn benoeming tot burgemeester van Arnhem, vroeg hij om een donatie voor mensen met een achterstand in La Libertad. Dat is geworden het project Los Pipitos voor de opvang van kinderen met een lichamelijke en/of geestelijke handicap. DOS heeft voor dit project bijna € 5000 ontvangen.

Het project is ondergebracht in het programma Alle kinderen naar school. Daarop is de verdubbelingsregeling van Hivos/LBSNN van toepassing, zodat € 10.000 geïnvesteerd kon worden. In La Libertad is inmiddels een projectvoorstel gemaakt met daarin aandacht voor educatie en therapie. Tijdens een missie van DOS in februari 2014 en het bezoek van burgemeester Damarys van La Libertad in mei 2014 aan Doetinchem zullen we het project verder uitwerken.

Een grote verrassing was de Adriaan Borstprijis die burgemeester Kaiser ontving voor zijn inspanningen voor de christelijk-sociale gedachte. De helft hiervan, € 5000, komt ten goede aan een sociaal project vanuit de RK-kerk in La Libertad. Waarschijnlijk wordt dat een bijdrage aan het asilo ancianos, een tehuis voor ouderen in La Libertad.

Fietsen scoort

De gemeente Doetinchem doet al vanaf 1999 mee met de actie Fietsen scoort! Personeelsleden noteren hun woon-werk gefietste kilometers. Per kilometer wordt 2 eurocent geschonken aan Doetinchem en Ontwikkelingssamenwerking. In 2013 hebben de ambtenaren met elkaar 53.204 kilometer en daarmee een bedrag van € 1.064,08 voor DOS bij elkaar gefietst. Daarmee hebben ze bovendien 103.987,80 kg CO2-uitstoot vermeden.

Namens DOS en onze partners in La Libertad hartelijk dank!

Lobby politiek en Sité

DOS heeft de gemeenteraad van Doetinchem en Sité Woondiensten verzocht om nog eenmaal een financiële bijdrage aan het woningbouwprogramma in La Libertad te leveren. De gemeente heeft € 20.000 toegezegd en Sité € 10.000. Meer hierover leest u in het hoofdstuk Projecten in La Libertad – Woningbouw.

Muurschildering op De Mate, november 2013. Thema: Iedereen hoort op school.

Projecten in La Libertad

Alle kinderen naar school

Om het onderwijs in Nicaragua te verbeteren en meer kinderen naar school te krijgen, heeft het LBSNN in samenwerking met het Nicaraguaanse ministerie van onderwijs een onderwijsplan uitgewerkt. Sinds 2008 zetten DOS en haar partners (ministerie van onderwijs MINED, gemeente La Libertad en Fundacion Crecemos Juntos) in La Libertad zich samen in voor een betere bereikbaarheid van scholen, meer schoolbankjes, meer en beter opgeleide leerkrachten, schoolmaaltijden voor alle kinderen, scholing voor ouders en rugzakjes met schoolmateriaal voor kinderen van de doelgroep. In 2013 heeft Doetinchem daar € 8.000 voor beschikbaar gesteld.

La Batalla por el sexto grado

Sinds 2011 is meer nadruk komen te liggen op het op school houden van de kinderen tot en met de zesde klas, 'La Batalla por el sexto grado'. In 2013 hebben 212 kinderen een rugzakje met schoolspullen ontvangen. Van deze kinderen is er niet een uitgevallen. Ruim 200 ouders kregen een scholing over het belang van onderwijs, ouderverantwoordelijkheid, kinderrechten, kinderarbeid en het creëren van kinderarbeidvrije zones. 100 schoolbankjes werden gerepareerd.

Nieuw is dat we investeren in methoden die de kwaliteit van het onderwijs verbeteren. Daartoe is in 2012 een start gemaakt door een uitwisseling van lesmateriaal dat door Lipkje Stolk en Mart Hopmans tijdens workshops is geïntroduceerd. Het voorzag in een grote behoefte. Het doel méér kinderen langer naar school is in 2013 verder uitgewerkt. 100 leerkrachten zijn bijgeschoold door docententrainingen op het gebied van curriculaire en methodologische strategieën. Een vervolg is gegeven aan de ontwikkeling en toepassing van educatieve spellen op basis van de Doetinchemse methodologie. Hiermee zijn 8 scholen en 400 leerlingen begunstigd.

Het valt op dat de schooluitval in La Libertad dit jaar lager is dan in voorgaande jaren en in vergelijking met andere Nicaraguaanse steden. Dat is een mooi resultaat! Vanzelfsprekend hopen wij dat de trend zich voortzet. Actief inzetten op schoolbehoud en onderwijskwaliteit werpt kennelijk zijn vruchten af.

In La Libertad wordt de campagne om millenniumdoel 2 te promoten en om fondsen in te zamelen, voortgezet. Hierbinnen zijn verscheidene activiteiten ondernomen.

Sinds 2012 hebben gemeenten in Nicaragua de verplichting minstens 5% van hun budget te besteden aan onderwijs. Dit betekent dat meer middelen uit La Libertad zelf beschikbaar komen. Doetinchem bouwt zijn bijdrage langzaam af.

Campagne Stop kinderarbeid

Het creëren van kinderarbeidvrije zones is in Nicaragua nieuw beleid. Ter gelegenheid van de derde wereldconferentie Kinderarbeid in oktober 2013 in Brazilië was in Managua van 3 tot 5 oktober een conferentie met ngo's en bestuurders. Hieruit is voortgekomen de Declaratie van Managua. De burgemeester van La Libertad was op de conferentie en gaat zich er sterk voor maken.

In het voorjaar van 2013 is als onderdeel van de campagne een muurschildering gemaakt met leerlingen van de basisscholen.

Ontwikkeling beroepsopleiding in La Libertad

Technisch onderwijs is iets relatief nieuws in Nicaragua. Net als in Nederland willen ouders dat hun kinderen naar de universiteit gaan om dokter of advocaat te worden.

Sinds 2009 zijn in La Libertad gesprekken gevoerd om te komen tot een vorm van beroepsonderwijs. Daaraan is deelgenomen door FC Juntos (de lokale stedenbandorganisatie in La Libertad), de boerenorganisatie ASOGALES, vertegenwoordigers van de mijn, het ministerie van onderwijs (MINED), het instituut voor beroepsopleidingen INATEC (Instituto Nacional Tecnológico) en vertegenwoordigers van het LBSNN in Managua.

La Libertad heeft drie sectoren met economisch potentieel: landbouw, mijnbouw en dienstverlening. In september 2011 is de eerste beroepsopleiding in La Libertad gestart, de opleiding tot landbouw en veeteelttechnicus.

In 2013 volgden 42 leerlingen een van de volgende beroepsopleidingen:

- tweejarige opleiding agropecuario (landbouw en veeteelt)
- eenjarige opleiding mecanica basica (automonteur)
- eenjarige opleiding electricidad domiciliar (elektrotechniek)

Tien leerlingen van de opleiding tot automonteur behaalden eind november 2013 hun diploma. De andere twee opleidingen zijn ook bijna afgerond.

Uitval van studenten is een probleem in Nicaragua en ook in La Libertad. In 2013 was er veel aandacht voor verbetering en verduurzaming van het beroepsonderwijs. Strategieën en voorwaarden zijn doorgesproken. Opleidingen moeten beter aansluiten bij de behoefte en de docenten moeten voldoende kwaliteit hebben. Het LBSNN is vanaf nu betrokken bij de selectie van docenten. De komende jaren zullen meer korte cursussen aangeboden worden.

Er zullen co-docenten komen, die op vrijwilligersbasis meelopen met de docent, en daarnaast een docentenopleiding bij INATEC kunnen volgen. Doel is dat in La Libertad opgeleide vakdocenten beschikbaar zijn om in de toekomst de cursussen voort te zetten (nu moeten gekwalificeerde docenten soms van heel ver komen, hetgeen tot problemen leidt). Tegelijkertijd kunnen deze co-docenten hand- en spandiensten verrichten tijdens de cursus, bijvoorbeeld in de voorbereiding van een goede praktijkles.

Eind 2013 ligt er een projectvoorstel om in 2014 een tweejarige cursus voor veterinaire technicus te starten, een in het urbane en een in het rurale deel van La Libertad. Doetinchem investeert 50%, net als bij de vorige opleidingen.

Trazabilidad

Het ministerie van landbouw in Nicaragua (MAGFOR) heeft een project opgezet voor het vastleggen van het traject van de herkomst van vlees (trazabilidad/trace ability). Koeien krijgen net als in Nederland een identificatielabel in hun oor. Het is nodig om de stier of de koe te kunnen volgen vanaf de geboorte tot en met de distributie van het vlees. In Nicaragua is dat met name interessant om te komen tot betere betaling voor de kwaliteit van het vlees en de acceptatie van het vlees bij de export. Al vanaf 2010 moet het vlees aan deze voorwaarde voldoen bij de export naar de VS.

Op verzoek van Doetinchem heeft het LBSNN dit project ontwikkeld met de partners in La Libertad. Op 28 juni 2011 ontvingen we een goed gedocumenteerd projectvoorstel. Voor dit project heeft Doetinchem een bedrag van € 4.286 beschikbaar gesteld. LBSNN/Hivos verdubbelen dit bedrag. Dit geld komt in een roterend fonds voor de boeren in La Libertad. De doelgroep van het project is in het eerste jaar gelegen bij minimaal 40 boeren met gemiddeld 60 stuks vee. Per koe kunnen zij voor \$ 3,5 krediet aanvragen tot een maximum van 60 koeien.

Bij veel projecten in Nicaragua – zo ook deze – is het een kwestie van lange adem. Eind 2012 moest er nog één handtekening gezet worden aan Nicaraguaanse zijde. In 2013 is het project van start gegaan. 46 producenten zijn geïdentificeerd en opgenomen in het programma met in totaal 2350 stuks vee. UNAG-CEGE is behulpzaam bij de uitvoering.

Ontwikkeling toerisme in La Libertad

Toeristische infrastructuur voor La Libertad

La Libertad heeft toeristische potentie. Dat blijkt uit de oriënterende missie die Bob Nederveen in opdracht van het LBSNN in 2012 heeft uitgevoerd. De Nicaraguaanse touroperator Va Pues bevestigt dat. Met name de goudwinning en het rurale karakter van La Libertad nodigen uit tot een bezoek. Op dit moment kunnen nationale en internationale toeristen niet bediend worden zoals gewenst. De infrastructuur is zeer beperkt. Er zijn bijv. geen richtingsborden en de watervoorziening is matig. Er is weinig bewustzijn bij ondernemers van de economische mogelijkheden en voordelen van toerisme; het is nooit als een mogelijke inkomstenbron gezien. Sinds enige jaren beschikt de gemeente La Libertad over een strategisch toeristisch plan.

Basisinfrastructuur

De voorstellen zijn door Leyla Ortiz, coach van het LBSNN, uitgewerkt in concrete 'fichas de proyectos' voor La Libertad, San Pedro de Lovago en El Rama: 'Proyectos de Infraestructura Turistica La Libertad, 8 mei 2013'. Het betreft de eerste investeringen in de benodigde basisinfrastructuur ten behoeve van een toeristische ontwikkeling.

Voor het verbeteren van de basisinfrastructuur is € 23.110 nodig. Doetinchem heeft daarvan de helft voor zijn rekening genomen. De gemeente La Libertad zorgt voor de rest. De gemeenteraad van La Libertad heeft de eigen bijdrage hiervoor opgenomen in de begroting 2013. Halverwege 2013 is het project in uitvoering gegaan.

Activiteiten/investeringen:

- door workshops bewustwording van private sector over de mogelijkheden
- opzetten informatiepunt
- restauratie 'Casa Museo'
- panelen over het leven van de mijnwerker
- audiovisueel promotiemateriaal
- richtingsborden in het urbane gedeelte en specifiek aanduiden van toeristische punten
- maken van toeristische plattegrond
- maken van catalogus met toeristische diensten en attracties.

Volgende fase

Eind 2013 ligt het projectcontract voor de volgende fase klaar voor ondertekening. Daarin werken drie gemeenten in de regio Chontales (La Libertad, San Pedro de Lovago en El Rama), hun Nederlandse partnergemeenten/LBSNN en de Fundacion Centro Empresarial Pellas (CEP) uit Nicaragua met elkaar samen. CEP is een liefdadigheidsinstelling behorend bij een rijke Nicaraguaanse onderneming.

Deze fase bestaat uit:

- trainen en begeleiden van bestaande en potentiële (jonge) ondernemers met toeristische producten (gericht wordt op de bedrijfjes die in staat zijn de authenticiteit van elke gemeente te laten zien met hun producten)
- identificeren van nieuwe toeristische producten
- organiseren van de lokale private actoren
- begeleiden van de publiek–private samenwerking (gemeente, INTUR)
- meehelpen opstellen van gemeentelijke toeristische agenda's.

Ook wordt samenwerking gezocht met toeristische organisaties in buurland Costa Rica, waar toerisme een belangrijke bron van inkomsten is.

Doel van het project

Versterken van het toeristisch potentieel in La Libertad door co-investeringen tussen publieke en private sector. Startpunt hierbij is het verbeteren van en voldoen aan essentiële voorwaarden om het toerisme in beweging te krijgen en hier een economische activiteit van te maken.

Toerisme in La Libertad zal zich voornamelijk richten op 'Turismo Rural Comunitario', het boerenleven en het winnen van goud in mijnen.

Doelgroepen zijn kleine ondernemers die toeristische diensten leveren en eigenaren van aantrekkelijke finca's (boerderijen). Zij zullen meer inkomsten verwerven, wanneer meer toeristische bezoeken plaatshebben.

De duurzaamheid wordt gegarandeerd door deelname van de private sector en verantwoordelijkheid van de gemeente om toeristische attracties intact te laten. Tevens door het vinden van de juiste balans tussen vraag/behoefte van de toerist en het ontwikkelen van een aanbod passend in de sociale context en rekening houdend met het milieu. Veel attracties zijn publiek. Daarom kunnen ze gratis aangeboden worden; de infrastructuur wordt aangepast/verbeterd. Het gebruik van attracties op particulier terrein, moet afgestemd worden.

Capaciteitsopbouw

Het Centrum voor Bevordering Import (CBI) van het ministerie van buitenlandse zaken ondersteunt Nicaragua in de periode 2013-2016 met een programma voor toeristische ontwikkeling (van productontwikkeling tot aan vermarkting in het buitenland). Het LBSNN heeft met het CBI afspraken gemaakt dat La Libertad, San Pedro en El Rama mee kunnen doen in hun programma, met name voor de capaciteitsopbouw.

Microkredietprogramma

Sinds de start van het Caminando Juntosprogramma in 2007 is ontwikkeling van de lokale economie een van de belangrijke speerpunten. Het beschikbaar stellen van microkrediet aan kleine boeren is een van de opties om lokale ontwikkeling te stimuleren. Sinds 2011 is DOS in overleg met LBSNN/Hivos over het opzetten van zo'n programma in La Libertad.

In 2012 zijn de voorwaarden voor het opzetten en uitvoeren van een kredietprogramma in La Libertad aangescherpt. Er zou een onderzoek komen naar behoefte, voorlichten/trainen kleine en middelgrote producenten, waarbij ten minste 60 boeren bediend kunnen worden met krediet op basis van een businessplan. Eind 2012 was er nog geen duidelijkheid over de behoefte in La Libertad.

Met CEPRODEL, een Nicaraguaanse ngo met ervaring in garantieverlening in o.a. woningbouwprogramma's en kredietverstrekking, zijn vanaf halverwege 2012 gesprekken gevoerd. Zij zijn geïnteresseerd om in La Libertad een kantoor te openen om in het werkgebied La Libertad en San Pedro de Lovago kleine en middelgrote ondernemers en producenten van krediet te voorzien. Daarbij kan het werken met garantstellingen onderdeel uit maken van de afspraken. In totaal is een minimumbedrag van \$ 200.000 benodigd van Gennep, Doetinchem en LBSNN/Hivos. LBSNN heeft CEPRODEL gevraagd een offerte uit te brengen waarbij ten minste 40% van het Nederlandse bedrag wordt ingezet als 'garantiefonds'.

In 2013 is duidelijk geworden dat in San Pedro de Lovago geen behoefte is aan deze vorm van microkrediet. In La Libertad is die behoefte er wel. Doetinchem heeft \$ 42.000 beschikbaar gesteld als microkrediet. Uit het Caminando Juntosfonds komt daar \$ 42.000 bij. CEPRODEL voegt daar \$ 33.600 eigen middelen bij. Totaal een bedrag van \$ 117.600. Dit krediet is bestemd voor producenten die ondernemen op basis van een zogenaamde Carta de Derecho de Posicion. Deze producenten beschikken over onvoldoende garanties voor het verkrijgen van een normaal krediet bij een bank, maar beschikken wel over economisch potentieel en ondernemerszin. Hiervoor wordt een diagnose, een businessplan en een financieel plan opgesteld. Sinds september 2013 worden ze daarbij geassisteerd door een plaatselijke coach, die werkt in opdracht van het LBSNN. Deze coach wordt tot 30 april 2014 betaald uit het AEL-fonds, ingesteld door de NL-ambassade in Nicaragua. De coach wordt bijgestaan door UNAG-CEGE, die ook uit dit fonds betaald worden. Gemeente Doetinchem en DOS hebben in oktober 2013 het contract voor het *Programma voor Lokale Economische Ontwikkeling (Programa Integral de Desarrollo Economico Local PIDELE) in La Libertad: Financiële activiteiten* ondertekend.

Eind 2013 zijn de eerste vier kredieten overhandigd aan producenten in La Libertad voor een totaal bedrag van \$ 9.365. UNAG-CEGE heeft nog twee 'planes de finca' (bedrijfsplannen) gereed voor in totaal \$ 7.300. Negen producenten hebben te kennen gegeven eveneens een krediet te willen en zij hebben hun fee van \$ 45 als 'onderpand' voor het maken van een 'plan de finca' gestort bij CEPRODEL. UNAG-CEGE maakt voor hen een plan. In totaal zou het voor deze groep gaan over ruim \$ 13.000. De producenten lenen tegen 12-18% rente. Ten behoeve van de transparantie gaat CEPRODEL een webpagina ontwikkelen met de profielen van de gefinancierde cliënten.

Woningbouw

Samen met Sité Woondiensten ondersteunt Doetinchem een kleinschalig woningbouwproject in La Libertad. Aanleiding was de orkaan Mitch die in 1998 huishield in Nicaragua. Sinds 2002 zijn 34 degelijke woningen gebouwd, die via huurkoop afbetaald worden. De geïnde bedragen worden geïnvesteed in nieuwe woningen. Daarvan zijn er drie gebouwd. De begunstigden doneren de grond waarop gebouwd wordt, aan de lokale organisatie FC Juntos. De huur wordt in 180 maandelijkse termijnen betaald. De bewoners rekenen maandelijks contant af bij het gemeenschapshuis van FC Juntos. Na 15 jaar worden ze eigenaar van het huis. Alle overeenkomsten zijn vastgelegd in officiële documenten.

Tot en met 2012 heeft DOS met donaties van Sité en anderen gebruikgemaakt van een verdubbelingregeling via het KPA-fonds. Doetinchem heeft incl. verdubbelingen € 131.365 geïnvesteed in het woningbouwprogramma.

In november 2012 waren Sergio Lazo en Jamileth Miranda uit La Libertad op werkbezoek in Doetinchem. Het thema wonen was de rode draad van het bezoek. Sité Wonen en bestuur en ambtenaren van de gemeente Doetinchem hebben zich ingespannen voor een interessant programma. Het blijkt dat er nog veel behoefte is aan woningen voor de middenklasse in La Libertad. Voor de mensen in hutjes bouwt de gemeente La Libertad een aantal zeer eenvoudige woningen; de Canadese goudmijn B2Gold bouwt huizen voor werknemers van de mijn.

Wij vinden het fijn dat we aan de wensen uit La Libertad gehoor hebben kunnen geven en in de loop van 2013 middelen hebben gevonden bij de gemeente Doetinchem, Sité Woondiensten en LBSNN/Hivos om een substantiële bijdrage aan dit programma te leveren. De gemeenteraad heeft in november 2013 ingestemd met een amendement van de PvdA om nog eenmaal een bedrag van € 20.000 beschikbaar te stellen. Sité Woondiensten heeft in december 2013 € 10.000 overgemaakt. Op de rekening van DOS konden we € 30.000 vrijmaken voor woningbouw. Door het project onder te brengen in een integraal programma voor de ontwikkeling van de lokale economie, kunnen we via het Caminando Juntos programma van LBSNN/Hivos het beschikbare bedrag verdubbelen, zodat er eenmalig een bedrag van € 120.000 beschikbaar komt.

Eind 2013 vinden in La Libertad besprekingen plaats om een goed businessplan op te stellen voor mogelijk een 'bouwbedrijf FC Juntos' of vorm van woningcorporatie. Dit is nodig om de economische component goed vast te leggen. Ook moet er juridisch het een en ander aangepast worden. Hierbij wordt FC Juntos geholpen door medewerkers van het kantoor van het LBSNN in Managua en een financieel deskundige uit Nicaragua.

Als alles goed is vastgelegd, gaan wij ervan uit dat het programma zelfvoorzienend wordt. Dan stopt de financiële bijdrage uit Doetinchem.

Boerenmarkt in La Libertad

Boeren in La Libertad hebben in het verkoopproces een zwakke positie, o.a. doordat de dichtstbijzijnde markt op afstand is. Zij beschikken in het algemeen over beperkte vaardigheden en hebben te maken met intermediairs die het gros van de winst tot zich nemen. Ook hebben zij onvoldoende kennis van de marktwaarde van producten.

Op het ogenblik zijn Juigalpa en Managua de uitvalbases voor de lokale bevolking van La Libertad om landbouwproducten te verkrijgen. Veel lokale boeren produceren vooral voor eigen gebruik. In La Libertad is geen plek om hun productie te commercialiseren.

Samenwerking gemeente La Libertad en Doetinchem

De gemeente La Libertad heeft in haar meerjarenplanning een bedrag begroot voor het oprichten van een boerenmarkt in het stadje. DOS is van mening dat dit project bijdraagt aan de ontwikkeling van de lokale economie en heeft hieraan een financiële bijdrage geleverd van € 4.484. Gemeente Doetinchem en DOS hebben het contract hiervoor in juni 2013 ondertekend.

De doelgroep bestaat uit 39 vrouwen, die lid zijn van de boerencoöperatie UNAG (Union Nacional de Agricultores y Ganaderos).

UNAG zorgt voor de capaciteitstraining van de boeren op het gebied van organisatie, verkoop, kwaliteitseisen, aanbieden, boekhouding en oogsten. Een coach van het LBSNN, Leyla Ortiz, zal in samenwerking met CEGE (Centro de Gestion Empresarial), een economisch onderzoekscentrum, begeleiding bieden in het op poten zetten van de organisatie van de boerenmarkt en het goed laten functioneren.

Inmiddels is een eerste bestuur gevormd van producenten voor de boerenmarkt. Samen met een groep producenten uit San Pedro de Lovago, die ook een boerenmarkt opzetten, hebben zij kennisgemaakt met de organisatoren van de boerenmarkt in El Rama.

De coach van het LBSNN heeft bevorderd dat gemeente La Libertad voldoet aan de gestelde conditie in het projectcontract. De gemeente heeft uit eigen middelen UNAG-CEGE ingehuurd t.b.v. scholing van de producenten die gezamenlijk het bestuur van de boerenmarkt gaan vormen. Op 19 november 2013 is de scholing begonnen met 20 kleine producenten. Na afronding van de scholing en het oprichten van het bestuur voor de boerenmarkt zal het LBSNN een eerste betaling doen voor de uitvoering van het project: de basisinfrastructuur voor de boerenmarkt.

We verwachten dat de boerenmarkt in het voorjaar van 2014 van start gaat.

Schoon water voor La Libertad

Een van de projecten van Doetinchem met Nicaragua is het waterproject. Daarin werken partijen uit La Libertad, gemeente Doetinchem, Waterschap Rijn en IJssel, Vitens-Evides International en Lettinga Associates Foundation (LeAF) samen.

Dit project is door de gemeente Doetinchem en de stichting DOS in 2007 geïnitieerd met als primair doel het leveren van betrouwbaar drinkwater voor iedereen in La Libertad. Waterschap Rijn en IJssel voert het programma uit. De financiële verantwoording valt buiten de verantwoordelijkheid van DOS.

La Libertad kampt met diverse problemen op het gebied van water. Problemen die de gehele waterketen betreffen. Het verzoek vanuit La Libertad sluit aan bij de ambities van vele landen, waaronder Nederland en Nicaragua, namelijk werken aan de acht millenniumdoelen. Millenniumdoel 7 luidt: halvering van het percentage van de wereldbevolking zonder toegang tot veilig drinkwater en duurzame sanitaire voorzieningen.

Eerste fase 2008-2011

In deze fase is een begin gemaakt met het stroomgebiedsbeheer van de Rio San Miguel, verbetering van de sanitatie en het drinkwaternet in de stad.

Tweede fase 2011-2013

In de tweede fase ligt de focus op de bedrijfsplannen voor boeren, met maatregelen voor het (water)milieu en ter versterking van hun economische positie. En er worden vijf omliggende gemeenten langs de Rio Mico bij betrokken. In 2011 hebben vijf samenwerkende gemeenten in het stroomgebied van de Rio Mico (La Libertad, San Pedro de Lovago, Santo Tomas, Villa Sandino en Santo Domingo) als onderdeel van dit project een intentieverklaring voor samenwerking op het gebied van stroomgebiedsbeheer in groter verband ondertekend. In 2012 is verder gewerkt aan het vergroten van draagvlak.

Belangrijk onderdeel in deze fase was het vergroten, delen en vastleggen van waterkennis.

In februari 2013 heeft dit geresulteerd in de officiële inschrijving in het register van de Nationale Waterautoriteit van het eerder opgerichte stroomgebiedscomité van de Rio San Miguel. De functie van het stroomgebiedscomité is vergelijkbaar met de functie die een waterschap in Nederland heeft, maar dan op basaal niveau. In oktober 2013 is het Comité de Cuenca Rio Mico opgericht. Het beslaat een groter gebied over de vijf eerdergenoemde gemeenten. De landelijke krant La Prensa wijdde er meerdere artikelen aan.

Derde fase 2013-2015

In augustus 2013 is een begin gemaakt met de nazorgfase stroomgebiedsbeheer. Doel is het bestendigen van het werk uit fase 1 en 2. Daarvoor volgen ambtenaren en leden van de stroomgebiedscomités cursussen en workshops die vooral gericht zijn op het ontwikkelen van vaardigheden om hun taken goed op te pakken. Voor boeren die in de tweede fase op het spoor van het werken met een bedrijfsplan zijn gezet, zijn er studiegroepen gevormd om zélf verder te gaan werken met het bedrijfsplan. Daardoor gaan ze, zo is de bedoeling, strategisch en toekomstgericht denken over hun bedrijf. De beide stroomgebiedscomités worden gecoacht in het verder vormgeven van hun activiteiten.

Daarnaast zal advisering rond het beheer en distributie van drinkwater een belangrijk onderdeel zijn.

Enkele 'wapenfeiten' uit het waterproject in 2013:

Nieuwe burgemeesters omarmen waterproject

In januari 2013 zijn de in november 2012 gekozen burgemeesters in Nicaragua aan hun nieuwe taak begonnen. In La Libertad was een vertegenwoordiging van het waterproject de eerste Nederlandse delegatie die de nieuwe burgemeester Damarys Lopez Mata ontmoette. Zij brachten in februari een werkbezoek. Tijdens een bijeenkomst met de vijf burgemeesters van de deelnemende steden aan het waterproject, is gevraagd naar hun beleids-top-5 voor de komende ambtsperiode. Bij allemaal stond water op nummer 1 of 2. Eensgezind ondertekenden zij een nieuwe samenwerkingsovereenkomst voor de komende periode.

Waterconsortium gaat La Libertad adviseren bij ontwerpproces voor verbeterd drinkwaternet

Naast vertroebeling van de rivier door een te hoge sedimentlast, zijn er problemen met de drinkwatervoorziening door de slechte staat van de leidingen, gebrek aan onderhoud en gebrekkige bemetering en facturering. Ook spelen zaken als stroomuitval een rol en is de watervoorziening ontoereikend voor recente en toekomstige stadsuitbreidingen.

Al met al is de conclusie getrokken dat er eerst technische verbeteringen moeten komen aan de drinkwatervoorziening van innamepunt tot en met de gebruiker. Hiervoor is een plan van aanpak opgesteld. Het initiatief om dit uit te werken tot een plan op uitvoeringsniveau, ligt bij de gemeente La Libertad. Het Nederlands consortium heeft daarin een adviserende rol.

In 2012 is duidelijk geworden dat voor het verbeteren van het drinkwaternet flinke investeringen nodig zijn. Dat kan niet binnen het waterproject. Goudmijn B2Gold overweegt daar een rol in te spelen. Ze heeft toegezegd een consultant te betalen om een grondig plan te maken. ENACAL, het

Nicaraguaanse drinkwaterbedrijf, heeft het plan van uitvoering beschreven. Burgemeester Damarys (foto) wil erg graag dat experts uit het Nederlands consortium voor de gemeente mee blijven kijken in dat hele ontwerpproces. Zodat La Libertad een drinkwaternetwerk krijgt waar men echt wat aan heeft en dat goed te onderhouden is.

Waardevolle workshops voor nazorgfase

Vanaf zomer 2013 gaat het waterproject over naar de 'nazorgfase'. Er worden daarin niet veel nieuwe activiteiten meer ontplooid. Het gaat vooral om het vastleggen van de resultaten die er zijn. Na het vertrek van het Nederlandse waterconsortium moeten ambtenaren en boeren zelf voor een goed waterbeheer kunnen zorgen.

Tijdens workshops daagt communicatiedeskundige Djura Prins boeren, ambtenaren en bestuurders uit daarover na te denken. Ter sprake komt o.a. wat de rol van de milieuambtenaren ten opzichte van de bestuurders is en hoe ambtenaren daarvoor toegerust kunnen worden.

Sanitatie

In 2012 waren er verkenningen voor de introductie van composttoiletten op de middelbare school IRCA. De school gaat de compost gebruiken voor hun eigen moestuin. Het project heeft vooral een educatief karakter.

Tijdens een bezoek aan de school bleek dat er een complete infrastructuur ligt voor spoeltoiletten. Toiletten, wasruimte, afvoerleidingen en een septic tank zijn aanwezig. Echter pompen, waterleidingen en waterreservoirs voor de aanvoer van water zijn niet onderhouden en verrot.

We bekijken nu of we de composttoiletten en het herstel van het bestaande waterleidingnetwerk in één project kunnen vatten. Inmiddels zijn de conceptontwerpen voor de sanitatieplannen gereed en is een kostenraming gemaakt. Contacten met de aannemer zijn gelegd.

Met Angela Talavera, directrice van de school, is gesproken over een educatief programma rondom dit project. In 2014 wordt verder gedacht over de inhoud en vorm van dit lespakket. Dit in samenwerking met MINSA, de gemeente La Libertad en leraren van IRCA zelf.

Sinds 2013 loopt een project in La Libertad dat voorziet in de installatie van 90 'Inodores Ecologicos', het type latrine dat we voor ogen hebben voor IRCA. Dit wordt gefinancierd door de overheid. Er zijn 300 locaties die in aanmerkingen komen voor deze installatie, waarvan er dit jaar 90 zijn gehonoreerd.

Samenwerking met SNV

SNV heeft o.a. in samenwerking met Hivos een nationaal programma opgezet rondom het thema biogas. Er is potentie tot samenwerking. Binnen ons programma zijn veeboeren bezig met het uitvoeren van bedrijfsplannen waarbij in sommige gevallen nieuwe veekralen (voorwaarde voor

installatie mestvergister) gebouwd worden. SNV wil eind 2013 enkele demo-sites in Chontales realiseren. Hier is een mogelijke match. In september 2013 heeft SNV contact gelegd met de Nicaraguaanse collega's uit La Libertad.

Biogasproductie op finca Carlos Vargas

Gebruik biogas

Asilo Ancianos

De maaltijdvoorziening voor arme ouderen waarvoor Doetinchem zich een aantal jaren heeft ingezet, is sinds 2010 zelfvoorzienend. In La Libertad bestaat een groot draagvlak om naast de maaltijden aan deze ouderen ook volledige zorg te bieden. De economische commissie van de RK-parochie Virgen de la Luz heeft zich sterk gemaakt voor de bouw van een tehuis waarin 16 bejaarden onderdak krijgen. De bouwtekening ligt al klaar. Aanvankelijk was de bouw begroot op \$ 48.000. De grond die door de gemeente La Libertad was gedoneerd, bleek bij nader inzien te klein en te ongelijk. De mijn heeft nu grond beschikbaar gesteld à \$ 18.000. Doetinchem heeft in 2011 al € 10.000 beschikbaar gesteld voor de afwerking/inrichting van het gebouw. De gemeente La Libertad heeft \$ 4.000 toegezegd. De mijn B2Gold gaat het huis bouwen, maar stelt voorwaarden aan de materialen. Begroting: \$ 144.000.

Burgemeester Herman Kaiser heeft bij zijn afscheid als voorzitter van het Christelijk Sociaal Congres op 30 augustus 2013 de Adriaan Borstprijz ontvangen. De helft van het bedrag (€ 5000) heeft hij beschikbaar gesteld voor een sociaal project vanuit de RK-parochie in La Libertad. In overleg met padre Almer Moncada van de Paroquia Virgen de la Luz komt dit ook ten goede aan de afwerking/inrichting van het tehuis voor ouderen.

De documenten voor legalisatie van het terrein zijn intussen in orde. Het terrein is omheind en men is begonnen met het egaliseren van het terrein. Begin 2014 gaat de bouw van start.

Lijst van afkortingen

ASOGALI	Asociacion de Ganaderos La Libertad
CEGE	Centre de Gestion Empresarial, economisch onderzoekscentrum
CEP	Centro Empresarial Pellas
CEPRODEL	Centro de Promocion del Desarrollo Local
DOS	Doetinchem en Ontwikkelingssamenwerking
ENACAL	Empresa Nicaraguense de Acueductos y Alcantarillados Sanitarios
FC Juntos	Fundacion Crecemos Juntos (stedenbandorganisatie in La Libertad)
Hivos	Humanistisch instituut voor ontwikkelingssamenwerking
INATEC	Instituto Nacional Tecnologico
INTUR	Instituto de Turismo Rural
KPA	Kleine Plaatselijke Activiteiten
LBSNN	Landelijk Beraad Stedenbanden Nederland-Nicaragua
LeAF	Lettinga Associates Foundation
MAGFOR	Ministerio de Agricultura y Foresteria
MDG	Millennium Development Goal
MINED	Ministerio de Educacion
MINSA	Ministerio de Salud
NGO	Niet Gouvernementeale Organisatie
PIDEL	Programa Integralis de Desarrollo Local
PVDA	Partij van de Arbeid
RK	Rooms Katholiek
SNV	Netherlands Development Organisation (voorheen Stichting Nederlandse Vrijwilligers)
UNAG	Union Nacional de Agricultores y Ganaderos
WRIJ	Waterschap Rijn en IJssel

Jaarrekening DOS 2013

Resultaat en financiële positie

In het boekjaar is niet toegevoegd aan de algemene reserve. De hoogte van de reserve wordt voldoende geacht voor de continuïteit van de activiteiten. De reserve bedraagt per 31 december 2013 € 9.000. De overige middelen per 31 december 2013 zijn gereserveerd voor projecten in La Libertad, in het bijzonder voor ondersteuning van Caminando Juntos.

Fiscale positie

De stichting is geen belasting naar de winst verschuldigd.

Balans per 31 december

	2013	2012
Activa		
<u>Flottende activa</u>		
Vorderingen	3.403	22.286
Voorraad	1.125	
	-----	-----
	4.528	22.286
<u>Liquide middelen</u>		
Spaarrekening	80.840	53.178
Rekening courant Rabobank	14.042	2.377
Kas	60	
	-----	-----
	94.942	55.555
	-----	-----
	99.470	77.841
	=====	=====
Passiva		
<u>Eigen vermogen</u>		
Algemene reserve	9.000	9.000
<u>Voorzieningen</u>		
Reserveringen	51.334	68.779
<u>Lopende schulden</u> (korter dan 1 jaar)		
Diverse te betalen kosten	39.136	62
	-----	-----
	99.470	77.841
	=====	=====

Overzicht B A T E N en L A S T E N

	2013	2012
<u>Baten</u>		
Subsidies	46.603	45.103
Afscheid H. Kaiser	4.951	
H. Kaiser Adriaan Borst prijs	5.000	
KPA gelden		neg. 182
Giften en Acties	15.263	6.392
Verkopen minus inkopen	3.664	285
Rente	907	1.161
	-----	-----
	76.388	52.759

<u>Lasten</u>		
Projecten	73.152	56.338
Personele inzet	300	15.969
Voorlichting	9.258	410
Overige kosten	11.123	18.985
	-----	-----
	93.833	91.702
	-----	-----
Toevoeging aan voorzieningen	neg. 17.445	neg. 38.943
	=====	=====

Toelichting op de balans

Vlottende activa € 4.528 (vorig jaar € 22.286)

	2013	2012
De vorderingen betreffen:		
Subsidie		17.500
Debiteuren	2.498	
Vooruit betaalde kosten		3.625
Rente	905	1.161
	-----	-----
	3.403	22.286
	=====	=====

De voorraad betreft goederen voor de verkoop

Liquide middelen € 94.942 (vorig jaar € 55.555)

Deze post betreft kasgeld en direct opeisbare banktegoeden.

Eigen vermogen € 9.000 (vorig jaar € 9.000)

De algemene reserve dient als garantie voor de continuïteit van de organisatie.

Voorzieningen € 51.334 (vorig jaar € 68.779)

De voorziening betreft reserveringen ter ondersteuning van Caminando Juntos en andere projecten in La Libertad.

Het verloop is als volgt:

	2013	2012
Saldo 1 januari	68.779	107.722
Toevoeging ultimo	neg. 17.445	neg. 38.943
	-----	-----
Saldo 31 december	51.334	68.779
	=====	=====

Het leeuwendeel van de opgebouwde voorzieningen is bestemd voor het programma Caminando Juntos 2. Naar verwachting worden in 2014 de voorzieningen daadwerkelijk aangewend.

Lopende schulden nog korter dan 1 jaar € 39.136 (vorig jaar € 62)

	2013	2012
<u>Diverse te betalen bedragen</u>		
Inkopen	1.500	
Projecten	37.500	
Diverse kosten	136	62
	-----	-----
	39.136	62
	=====	=====

Toelichting op het overzicht baten en lasten

	2013	2012
<u>Ontvangen subsidies</u>		
Gemeente Doetinchem	27.603	27.603
Voorlichting, bewustwording, fondswerving en millenniumcampagne HIVOS/LSBNN	9.000	17.500
Sité, bijdrage woningbouw	10.000	
	-----	-----
	46.603	45.103
	=====	=====

KPA-gelden

Afrekening totaal programma	neg. 182
	=====

Acties

In het jaarverslag staat een uitgebreid verslag van de gehouden acties in 2013 met de daarbij behorende netto opbrengsten.

Lay out: repro, gemeente Doetinchem
Productie: repro gemeente Doetinchem